

БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЗ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П.Л. ШУПИКА

АСОЦІАЦІЯ СУДОВИХ МЕДИКІВ УКРАЇНИ

ДСУ «ГОЛОВНЕ БЮРО СУДОВО-МЕДИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ МІНІСТЕРСТВА
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»

СУДОВО-МЕДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА

Науково-практичний рецензований журнал № 2/2024

Заснований у грудні 2010 р.

Виходить 2 рази на рік

ISSN 2218-838X (Print)

ISSN 2707-8728 (Online)

Засновники журналу:

Буковинський державний медичний університет
Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика
Асоціація судових медиків України
ДСУ «Головне бюро судово-медичної експертизи МОЗ України»

Наказом МОН України № 735 від 29.06.2021 р. «Про затвердження рішень Атестаційної колегії Міністерства» журнал включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» (свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 25013-14953ПР), галузь науки «Медицина», спеціальність – 222.

Журнал включений до наступних каталогів і наукометричних баз: Національна бібліотека імені В.І. Вернадського (V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine), «Українська науково-освітня телекомунікаційна мережа URAN» (Open Journal Systems), CrossRef.

Мова видання: українська, англійська

Головний редактор:

Бачинський Віктор Теодосович – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, ДСУ «Чернівецьке обласне бюро судово-медичної експертизи» МОЗ України, м. Чернівці, Україна

Заступник головного редактора:

Ванчуляк Олег Ярославович – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Редакційна рада:

Геруш І.В. – професор, ректор закладу вищої освіти, Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Бобечко Н.Р. - д.юр.н., проф., Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Богатирьов І.Г. - д.юр.н., проф., Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир, Україна

Борисюк А.С. – д.психол.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Войченко В.В. – к.мед.н., доц., Голова Асоціації судових медиків України, м. Дніпро, Україна

Воронов В.Т. – д.мед.н., проф., Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна

Гаврилюк А.О. – д.мед.н., проф., Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна

Герасименко О.І. – д.мед.н., проф., Донецький національний медичний університет, м. Кропивницький, Україна

Джозеф Сідло (Jozef Šidlo) – к.мед.н., доц., Інститут судової медицини Медичного університету ім. Коменського, м. Братислава, Республіка Словаччина

Дунаєв О.В. – д.мед.н., проф., Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Жаровська Г.П. – д.юр.н., доц., Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна
Еміліо Нуццолезе (Emilio Nuzzolese) – к.мед.н., доц., судово-медичний одонтолог, завідувач лабораторії по ідентифікації невідомих осіб Університет Турина, м. Турин, Італійська Республіка
Захарчук О.І. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Зорій Н.І. – к.філос.н., доц., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Глащук Т.О. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Колоскова О.К. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Костенко Є.Я. – д.мед.н., проф., Голова Асоціації судових стоматологів України, Ужгородський національний університет, м. Ужгород, Україна
Козань Н.М. – д.мед.н., проф., Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ, Україна
Козлов С.В. – д.мед.н., проф., Дніпровський державний медичний університет, м. Дніпро, Україна
Кривда Г.Ф. – д.мед.н., проф., Одеський національний медичний університет, м. Одеса, Україна
Курт Трубнер (Kurt Truebner) – Голова Асоціації судових медиків Східної Європи, Інститут судової медицини Дуйсбург-Ессенського Університету, м. Ессен, Федеративна Республіка Німеччина
Михайличенко Б.В. – д.мед.н., проф., Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна
Мішалов В.Д. – д.мед.н., проф., Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, м. Київ, Україна
Нечитайло Ю.М. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Падуре А.М. – д.мед.н., проф., Державний університет медицини і фармації ім. М. Тестеміцану, м. Кишинів, Республіка Молдова
Пашковський В.М. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Пенішкевич Я.І. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Повстяний В.А. – к.мед.н., головний судово-медичний експерт МОЗ України, директор Державної спеціалізованої установи «Головне бюро судово-медичної експертизи Міністерства охорони здоров'я України», м. Київ, Україна
Полянський І.Ю. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Савка І.Г. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Свен Бентхаус (Sven Benthau) – к.мед.н., проф., директор Європейського центру по ідентифікації жертв катастроф та судово-медичної науки, Федеративна Республіка Німеччина
Сілке Грабхер (Silke Grabherr) – д.мед.н., проф., Науково-Практичний Центр Судової Медицини, Університетська Клініка Женеви та Лозанни, м. Лозанна, Швейцарська Конфедерація
Сокольник С.О. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Татієв С.Р. – д.юр.н., доц., Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна
Ташук В.К. – д.мед.н., проф., Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна
Тертишник В.М. – д.юр.н., проф., Університет митної справи і фінансів, м. Дніпро, Україна
Ушенко О.Г. – д.фіз.-мат.н., проф., Академік АН Вищої школи України, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, м. Чернівці, Україна
Франчук В.В. – д.мед.н., проф., Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського, м. Тернопіль, Україна
Юрчишин В.М. – д.юр.н., проф. Чернівецький торгово-економічний інститут, м. Чернівці, Україна

Редакційна колегія:

Білоус Т.М. (д.мед.н., проф.), **Вербицька Ю.С.**, **Гараздук М.С.** (к.мед.н., доц.), **Гунас В.І.** (к.мед.н., доц.), **Давиденко І.С.** (д.мед.н., проф.), **Давтян Л.Л.** (д.фарм.н., проф.), **Дейнека С.Є.** (д.мед.н., проф.), **Заморський І.І.** (д.мед.н., проф.), **Корнілова Є.О.**, **Кравченко О.В.** (д.мед.н., проф.), **Кузняк Н.Б.** (д.мед.н., проф.), **Москалюк В.Д.** (д.мед.н., проф.), **Навчук І.В.** (к.мед.н., доц.), **Ольховський В.О.** (д.мед.н., проф.), **Павлюкович О.В.** (к.мед.н., доц.), **Плевінскіс П.В.** (д.мед.н., доц.), **Пономаренко М.С.** (д.фарм.н., проф.), **Слободян О.М.** (д.мед.н., проф.), **Струк І.М.** (к.філол.н., доц.), **Федів В.І.** (д.фіз.-мат.н., проф.), **Федонюк Л.Я.** (д.мед.н., проф.), **Хухліна О.С.** (д.мед.н., проф.), **Цигикало О.В.** (д.мед.н., проф.), **Шаповалова В.О.** (д.фарм.н., проф.), **Шаповалов В.В.** (д.фарм.н., проф.), **Шевчук М.М.** (к.мед.н., доц.), **Шепітько В.Ю.** (акад. НАПН України, д.юр.н., проф.), **Шкварковський І.В.** (д.мед.н., проф.)
Відповідальний редактор електронної версії журналу в системі Open Journal Systems (OJS):
Саркісова Ю.В. (доктор філософії)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet:

Вченою радою Буковинського державного медичного університету (протокол № 5 від 19.12.2024 р.)
Президією Асоціації судових медиків України (протокол № 11 від 16.12.2024 р.)

Офіційний web-сайт журналу: <http://forensic.bsmu.edu.ua/>

Електронна версія журналу представлена на web-сайті Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (м Київ, Україна) у розділі «Наукова періодика України»: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

DOI: <https://doi.org/10.24061/2707-8728.2.2024.3>

УДК: 616-083:340.6

СУДОВЕ МЕДСЕСТРИНСТВО В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

В.М. Волошинович¹, Ю.З. Коцюбинська¹, М.С. Гараздюк², О.Я. Сорока¹,
У.В. Хомут¹, Н.В. Федосенко¹

¹Івано-Франківський національний медичний університет, м.Івано-Франківськ, Україна

²Буковинський державний медичний університет, м.Чернівці, Україна

Резюме. У публікації обґрунтована необхідність впровадження судового медсестринства в Україні як ключового інструменту для покращення медико-правової допомоги жертвам сексуального та гендерно зумовленого насильства.

Метою роботи: є аналіз сучасного стану судово-медичної експертизи в Україні, ідентифікація основних викликів та обґрунтування необхідності інтеграції судового медсестринства в національну систему охорони здоров'я та правосуддя.

Результати дослідження. Автори акцентують увагу на міжнародних стандартах, таких як рекомендації ВООЗ і Стамбульська конвенція, які підкреслюють важливість забезпечення комплексної допомоги постраждалим, що включає медичний огляд і збір доказів. У сучасній українській системі судово-медичної експертизи існують значні прогалини, зокрема обов'язкова процедура звернення до правоохоронних органів, бюрократичні перепони та застарілі протоколи. Запровадження судового медсестринства може значно покращити доступ до послуг для жертв насильства, особливо в умовах війни. Судові медсестри забезпечуватимуть комплексний підхід, одночасно надаючи медичну допомогу та збираючи доказову базу для кримінальних розслідувань. Для успішної інтеграції необхідні законодавчі зміни, створення системи сертифікації та освітніх програм.

Висновки. Впровадження судового медсестринства є критично важливим кроком для забезпечення доступності та якості медико-правової допомоги в Україні, що відповідає міжнародним стандартам та сприяє захисту прав жертв насильства.

Ключові слова: судове медсестринство, судово-медична експертиза, сексуальне насильство, медична допомога, Україна.

Вступ. Міжнародні стандарти, зокрема ті, що викладені в Стамбульській конвенції, вказують на необхідність швидкого доступу до медичних та судово-медичних послуг після сексуального насильства. Рекомендації Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) також підкреслюють важливість одночасного надання медичних та судово-медичних послуг в одному місці, бажано одним і тим самим фахівцем, щоб зменшити навантаження на постраждалих та підвищити ефективність медико-правового реагування [1].

Відповідно до законодавчих норм, судові експерти спеціалізованих державних установ також повинні мати відповідну вищу освіту, кваліфікацію спеціалістів, відповідну професійну підготовку й бути кваліфікованими судовими експертами з конкретними спеціалізаціями. Усі сертифіковані судові експерти зареєстровані в Державному реєстрі атестованих судових експертів, який відповідно до статті 9 Закону України «Про судову експертизу» веде Міністерство юстиції України, що дозволяє їм проводити експертизи [2].

Проте, існуюча система, яка вимагає залучення виключно сертифікованих судових експертів, часто створює непотрібні перешкоди для надання медичної допомоги та суперечить міжнародним стандартам, зокрема стандартам Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). Попри те, що ВООЗ пропонує відповідну підготовку для лікарів, які проводять судово-медичні експертизи, включно із посиланням на освітні рекомендації IAFN, ці рекомендації також передбачають широке визначення таких медичних працівників для полегшення доступу. У світлі обмежених ресурсів, роль судових медсестер може бути критично важливою, особливо в контексті потреби забезпечити доступність медичних та судово-медичних послуг [1].

Судове медсестринство є спеціалізованою галуззю медичної практики, яка поєднує надання медичної допомоги жертвам насильства зі збором, документуванням та збереженням судово-медичних доказів для кримінальних розслідувань. Це дозволяє поєднати медичний та юридичний аспекти допомоги, що має важливе значення для захисту прав жертв насильства та забезпечення справедливого судочинства. Професія є важливою складовою системи правосуддя у багатьох країнах світу, таких як США, Канада та Великобританія, де вона відіграє ключову роль у захисті прав жертв та сприянні справедливому судочинству [3].

Особливо важливе значення судове медсестринство має у випадках сексуального та гендерно зумовленого насильства (СГЗН). В Україні, яка переживає війну та соціально-економічну кризу, проблема доступу до якісної судово-медичної допомоги стала ще більш актуальною. Зростання кількості випадків сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК), вимагає оперативних і ефективних заходів реагування, що робить впровадження судового медсестринства нагальною потребою [4].

Інтеграція цієї практики може стати ключовим інструментом у боротьбі з насильством, забезпечуючи жертвам комплексну медичну допомогу та юридичний захист. Судові медсестри не лише надають необхідну медичну допомогу, але й збирають важливі докази для правоохоронних органів, що підвищує ефективність кримінальних розслідувань і судових процесів [5].

У цій статті аналізуються основні виклики, з якими стикається українська система судово-медичної експертизи, а також можливості впровадження судового медсестринства – як інноваційної стратегії для покращення медико-правового реагування на насильство. В умовах війни цей напрямок набуває стратегічного значення для захисту прав людини та зміцнення системи правосуддя.

Мета дослідження. Дослідити сучасний стан судово-медичної експертизи в Україні, виявити ключові проблеми та виклики, а також обґрунтувати необхідність впровадження судового медсестринства, як ефективного інструменту для покращення доступу до медико-правової допомоги жертвам насильства. Визначити шляхи інтеграції цієї практики в національну систему охорони здоров'я та правосуддя для забезпечення комплексного підходу до захисту прав постраждалих.

Матеріали та методи. Для дослідження використано дані звіту Міжнародної асоціації судових медсестер (IAFN), створеного на основі оцінювання потреб України у сфері судово-медичної експертизи. Оцінка проводилася в межах проекту, організованого за підтримки Державного департаменту США та INL (Бюро з міжнародних питань у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та правоохоронних питань) і включала інтерв'ю та тематичні обговорення із зацікавленими сторонами з України, серед яких були представники Міністерства охорони здоров'я, Національної поліції, Офісу генерального прокурора, а також громадських організацій [6].

Для аналізу були використані такі методи:

Порівняльний аналіз: Здійснено зіставлення міжнародних стандартів судового медсестринства (на основі рекомендацій ВООЗ та практик США, Канади, Великобританії) з поточним станом судово-медичної експертизи в Україні. Це дозволило ідентифікувати ключові відмінності та недоліки української системи.

Контент-аналіз: Опрацьовано інтерв'ю з медичними працівниками, представниками правоохоронних органів та громадськими активістами для визначення актуальних викликів і потреб у сфері судової медицини. Аналіз включав оцінку ставлення до судового медсестринства, а також проблеми доступу до медичної допомоги для жертв насильства.

Оцінка потреб: Використано інформацію з польових досліджень IAFN, яка охоплює різні аспекти роботи судово-медичних експертів в Україні та проблеми їх взаємодії з іншими учасниками процесу.

Ці методи дозволили створити комплексну картину сучасного стану судово-медичної допомоги в Україні та окреслити потенційні шляхи інтеграції судового медсестринства в національну систему охорони здоров'я та правосуддя.

Результати дослідження та їх обговорення. Оцінка доступності судово-медичних експертиз в Україні виявила значні прогалини. Основною проблемою є те, що жертви сексуального та гендерно зумовленого насильства (СГЗН) можуть отримати доступ до судово-медичної допомоги лише після звернення до правоохоронних органів. Така вимога суперечить міжнародним стандартам, зокрема Стамбульській конвенції, яка передбачає надання медичних та судово-медичних послуг без залежності від кримінального розслідування [6]. Через страх перед стигматизацією, недовіру до поліції або ризик повторної віктимізації багато жертв не звертаються до правоохоронців, що призводить до втрати доказів і відсутності медичної допомоги.

Особливо складна ситуація спостерігається у регіонах, близьких до лінії фронту. Обмежений доступ до судово-медичних експертів і відсутність інфраструктури робить надання допомоги практично неможливим [6]. Наявні бюрократичні перепони, такі як необхідність офіційного звернення до поліції для отримання експертизи, значно ускладнюють ситуацію для жертв, які не готові одразу звернутися до правоохоронців.

Якість надання судово-медичних послуг в Україні також викликає серйозні занепокоєння. Протоколи проведення судово-медичних експертиз не оновлювалися з 1995 року, що призводить до застосування застарілих методик і нестандартизованих процедур [6]. Особливо критичною є практика «перевірки на цноту», яка не відповідає міжнародним рекомендаціям Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) і визнається порушенням прав людини. Ця процедура не має наукового обґрунтування, а її результати можуть бути неточними та шкідливими для жертв [6].

Відсутність єдиного стандарту для збору доказів і обмежені можливості для проведення ДНК-аналізу знижують ефективність розслідувань. Тільки вісім лабораторій в Україні мають можливість виконувати ДНК-тестування, що ускладнює процес збереження і дослідження доказів [7].

Окрім того, існуюча система не забезпечує травмаорієнтованого підходу до жертв. Медична допомога і судово-медичне обстеження відбуваються окремо, що змушує жертв звертатися до різних закладів для отримання необхідної допомоги.

В Україні медичні сестри є значним, але недооціненим ресурсом у сфері судової медицини. Наразі вони не залучені до процесу судово-медичних експертиз, хоча їхні навички та досвід можуть значно покращити доступність та якість медичних послуг для жертв насильства [6]. Судові медсестри можуть проводити огляд постраждалих, надавати медичну допомогу і збирати докази, що відповідає міжнародній практиці та дозволяє забезпечити комплексний підхід до роботи з жертвами [6].

Міністерство охорони здоров'я України вже висловило підтримку розширенню повноважень медичних сестер у цьому напрямку. Впровадження судового медсестринства дозволить ефективніше реагувати на випадки СГЗН і забезпечити жертвам необхідну допомогу, зменшуючи бюрократичні бар'єри і підвищуючи ефективність судово-медичних експертиз [8].

Результати дослідження вказують на серйозні проблеми з доступом до судово-медичних послуг, особливо в регіонах, близьких до лінії фронту. Вимога звернення до правоохоронних органів для проведення судово-медичної експертизи створює значні бар'єри для жертв сексуального та гендерно зумовленого насильства. Впровадження судового медсестринства може стати ефективним рішенням цих проблем, забезпечивши жертвам негайний доступ до комплексної медичної допомоги без необхідності звернення до поліції [6]. Судові медсестри зможуть надавати необхідну допомогу і водночас збирати доказову базу, що відповідає міжнародним стандартам, таким як Стамбульська конвенція та рекомендації ВООЗ.

Впровадження судового медсестринства неможливе без суттєвих змін у законодавчій базі України. Зокрема, необхідно скасувати обов'язкове звернення до правоохоронних органів для отримання доступу до судово-медичної експертизи [9]. Жертви мають право на медичну допомогу незалежно від їхнього рішення щодо участі в кримінальному провадженні. Такий

підхід не лише відповідає міжнародним стандартам, але й знижує ризик вторинної віктимізації.

Крім того, важливо створити систему сертифікації та ліцензування судових медсестер. Це дозволить їм надавати експертні висновки, що матимуть юридичну силу, і сприятиме більш ефективній співпраці з правоохоронними органами. Легалізація ролі судових медсестер у системі правосуддя є ключовим кроком для інтеграції цієї практики в Україні.

Для успішного впровадження судового медсестринства необхідно розробити спеціалізовані освітні програми для медичних сестер. Ці програми повинні охоплювати основи судової медицини, методи документування доказів, техніки роботи з жертвами насильства та правила участі у судових процесах. Міжнародний досвід свідчить, що правильно підготовлені судові медсестри можуть ефективно виконувати ці функції, забезпечуючи високий рівень медико-правової допомоги [10].

Важливим аспектом є впровадження програм навчання з урахуванням травмаорієнтованого підходу. Це дозволить медичним працівникам надавати допомогу, мінімізуючи психологічний стрес для жертв, і забезпечить належне документування випадків насильства для подальших розслідувань.

Створення пілотного проекту з впровадження судового медсестринства на базі лікарні стане важливим кроком для тестування нової моделі судово-медичної допомоги. Пілотний проект дозволить апробувати нові протоколи, оцінити їх ефективність у реальних умовах і зібрати дані для подальшого масштабування. Це також стане платформою для підготовки першої групи судових медсестер, які зможуть впроваджувати нові стандарти медико-правової допомоги.

Проведення пілотного проекту в забезпечить доступ до необхідних ресурсів і фахівців, а також дозволить налагодити співпрацю між медичними закладами та правоохоронними органами. Успішна реалізація пілотного проекту створить основу для розширення судового медсестринства на національному рівні, що значно підвищить якість і доступність судово-медичних послуг в Україні.

Висновки.

1. Інтеграція судового медсестринства в Україні є необхідним кроком для покращення доступу до медико-правової допомоги жертвам сексуального та гендерно зумовленого насильства, зокрема в умовах війни. Впровадження цієї практики забезпечить комплексний підхід, поєднуючи медичну допомогу і збір судово-медичних доказів, що відповідає міжнародним стандартам.
2. Проблеми доступу та якості судово-медичних послуг в Україні потребують невідкладного вирішення. Обов'язкова залежність від поліції для отримання експертизи, застарілі нормативно-правові акти та практика «перевірки на цноту» створюють значні бар'єри для жертв, що суперечить міжнародним рекомендаціям та порушує права людини.
3. Роль медичних сестер у судово-медичній практиці залишається недооціненою. Судові медсестри можуть значно підвищити ефективність експертиз і зменшити бюрократичні бар'єри, надаючи необхідну медичну допомогу та збираючи доказову базу.
4. Зміни в законодавстві та створення системи сертифікації судових медсестер є критично важливими для легалізації їхнього статусу та забезпечення юридичної сили їхніх висновків.
5. Освітні програми для медсестер, зокрема з травмаорієнтованого підходу, є необхідними для підготовки фахівців, здатних ефективно працювати в сфері судово-медичної експертизи.
6. Пілотний проект з впровадження судового медсестринства стане важливим кроком для оцінки ефективності цієї практики та створення основи для її масштабування на національному рівні.

Перспективи подальших досліджень. Перспективою подальших досліджень у галузі судового медсестринства в Україні є розробка законодавчих та нормативних основ для офіційного впровадження цієї спеціальності, а також створення навчальних програм і сертифікаційної системи для підготовки висококваліфікованих фахівців.

Література

1. World Health Organization. Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence [Internet]. Geneva: WHO; 2003. 154 p. [cited 2024 Dec 1]. Available from: <http://surl.li/ulgeys>
2. Закон про судову експертизу від 25.02.1994р. Верховна Рада України [Інтернет]. Київ: ВРУ; 1994 [оновлено 2024 Лис 15; цитовано 2024 Гру 04]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
3. Lynch VA. Forensic nursing science: Global strategies in health and justice, *Egyptian Journal of Forensic Sciences*. 2011;1(2):69-76. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejfs.2011.04.001>
4. United Nations. General Assembly. Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine. B. Personal integrity violations. 4. Sexual and gender-based violence. In: Human Rights Council Fifty-fifth session Human rights situations that require the Council's attention A/HRC/55/66; 2024 26 Feb – 5 Apr. 2024 [cited 2024 Dec 4]. Available from: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/037/31/pdf/g2403731.pdf>
5. Sikder SS, Ghoshal R, Bhate-Deosthali P, Jaishwal C, Roy N. Mapping the health systems response to violence against women: key learnings from five LMIC settings (2015–2020). *BMC Women's Health*. 2021;21:360. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01499-8>
6. Міжнародна асоціація судових медсестер (IAFN). Україна. Остаточний звіт щодо оцінювання потреб у судовому медсестринстві. Київ: IAFN; 2024. 25 с.
7. Кривда Р. Стан і перспективи судово-медичної молекулярної генетики в бюро судово-медичної експертизи України. В: Матеріали наук.-практ. конф. Актуальні питання судово-медичної науки та практики; 2024 Вер 25-27; Івано-Франківськ. Івано-Франківськ; 2024. с.11.
8. Міністерство охорони здоров'я України. Стратегічні напрями розвитку медсестринства в Україні [Інтернет]. Київ: МОЗ; 2024 [цитовано 2024 Гру 04]. 18с. Доступно: https://moz.gov.ua/storage/uploads/0d87e159-2603-4966-b710-8f4c33adfd38/Strategic-directions-of-nursing-development-in-UA_K.pdf
9. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень. Наказ МЮОУ від 08.10.1998р. № 53/5. [Інтернет]. Київ: МЮОУ; 1998 [оновлено 2024 Жов 30; цитовано 2024 Гру 04]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
10. Emami SZ, Lynch VA, Banazadeh M. Forensic nursing in the emergency department: the distance between nurses' performed role behaviors and their perception of behaviors' importance. *BMC Nurs*. 2024;23(1):23. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01682-2>

Reference

1. World Health Organization. Guidelines for medico-legal care for victims of sexual violence [Internet]. Geneva: WHO; 2003. 154 p. [cited 2024 Dec 1]. Available from: <http://surl.li/ulgeys>
2. Zakon pro sudovu ekspertyzu vid 25.02.1994r [The Law on Forensic Expertise of 25.02.1994]. Verkhovna Rada Ukrainy [Internet]. Kyiv: VRU; 1994 [update 2024 Nov 15; cited 2024 Dec 04]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (in Ukrainian)
3. Lynch VA. Forensic nursing science: Global strategies in health and justice, *Egyptian Journal of Forensic Sciences*. 2011;1(2):69-76. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ejfs.2011.04.001>
4. United Nations. General Assembly. Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine. B. Personal integrity violations. 4. Sexual and gender-based violence. In: Human Rights Council Fifty-fifth session Human rights situations that require the Council's attention A/HRC/55/66; 2024 26 Feb – 5 Apr. 2024 [cited 2024 Dec 4]. Available from: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/g24/037/31/pdf/g2403731.pdf>
5. Sikder SS, Ghoshal R, Bhate-Deosthali P, Jaishwal C, Roy N. Mapping the health systems response to violence against women: key learnings from five LMIC settings (2015–2020). *BMC Women's Health*. 2021;21:360. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01499-8>

6. Mizhnarodna asotsiatsiia sudovykh medsester (IAFN). Ukraina. Ostatochnyi zvit schodo otsiniuvannia potreb u sudovomu medsestrynstvi [Final report of the forensic nursing needs assessment]. Kyiv: IAFN; 2024. 25 s. (in Ukrainian)
7. Kryvda R. Stan i perspektyvy sudovo-medychnoi molekuliarnoi henetyky v biuro sudovo-medychnoi ekspertyzy Ukrainy [The state and prospects of forensic molecular genetics in the Bureau of Forensic Medicine of Ukraine]. V: Materialy nauk.-prakt. konf. Aktual'ni pytannia sudovo-medychnoi nauky ta praktyky; 2024 Ver 25-27; Ivano-Frankivs'k. Ivano-Frankivs'k; 2024. s.11. (in Ukrainian)
8. Ministerstvo okhorony zdorov'ia Ukrainy. Stratehichni napriamy rozvytku medsestrynstva v Ukraini [Strategic directions of nursing development in Ukraine] [Internet]. Kyiv: MOZ; 2024 [cited 2024 Dec 04]. 18s. Available from: https://moz.gov.ua/storage/uploads/0d87e159-2603-4966-b710-8f4c33adfd38/Strategic-directions-of-nursing-development-in-UA_K.pdf (in Ukrainian)
9. Pro zatverdzhennia Instruksii pro pryznachennia ta provedennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen' ta Naukovo-metodychnykh rekomendatsii z pytan' pidhotovky ta pryznachennia sudovykh ekspertyz ta ekspertnykh doslidzhen' [On Approval of the Instruction on Appointment and Conduct of Forensic Examinations and Expert Studies and Scientific and Methodological Recommendations on Preparation and Appointment of Forensic Examinations and Expert Studies]. Nakaz MIuU vid 08.10.1998r. № 53/5. [Internet]. Kyiv: MIuU; 1998 [update 2024 Oct 30; cited 2024 Dec 04]. Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (in Ukrainian)
10. Emami SZ, Lynch VA, Banazadeh M. Forensic nursing in the emergency department: the distance between nurses' performed role behaviors and their perception of behaviors' importance. BMC Nurs. 2024;23(1):23. DOI: <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01682-2>

FORENSIC NURSING IN UKRAINE: CHALLENGES, CURRENT STATUS, AND IMPLEMENTATION PROSPECTS

V.M. Voloshynovych¹, Y.Z. Kotsybynska¹, M.S. Garazdiuk²,
O.Ya. Soroka¹, U.V. Khomut¹, N.V. Fedosenko¹

¹Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine

²Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

Abstract. This publication substantiates the need to introduce forensic nursing in Ukraine as a key tool to improve medico-legal assistance for victims of sexual and gender-based violence.

The aim of the study. The study aims to analyze the current state of forensic medical examination in Ukraine, identify major challenges, and justify the necessity of integrating forensic nursing into the national healthcare and judicial systems.

Results. The authors emphasize international standards such as WHO recommendations and the Istanbul Convention, which highlight the importance of providing comprehensive assistance to victims, including medical examination and evidence collection. Significant gaps exist in Ukraine's current forensic medical examination system, including mandatory procedures for reporting to law enforcement, bureaucratic hurdles, and outdated protocols. Introducing forensic nursing could significantly enhance service accessibility for victims of violence, especially during wartime. Forensic nurses would provide a holistic approach by simultaneously delivering medical care and collecting evidence for criminal investigations. Successful integration requires legislative changes, the establishment of a certification system, and educational programs.

Conclusions. Implementing forensic nursing is a crucial step toward ensuring accessible and high-quality medico-legal assistance in Ukraine. This approach aligns with international standards and promotes the protection of victims' rights.

Key words: forensic nursing, forensic medical examination, sexual violence, medical assistance, Ukraine.

Відомості про авторів:

Волошинович В. М. – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, м.Івано-Франківськ, Україна, e-mail: vvoloshynovych@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0003-1018-0933

Коцюбинська Ю. З. – доктор філософії, доцент, завідувачка кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, м.Івано-Франківськ, Україна, e-mail: ykotsiubynska@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0001-6350-1791

Гараздиук М. С. – кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри судової медицини та медичного правознавства Буковинського державного медичного університету, м.Чернівці, Україна, e-mail: garazdiuk.marta@bsmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7811-3211

Сорока О. Я. – кандидат державного управління, доцент, доцент кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, м.Івано-Франківськ, Україна, e-mail: osoroka@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-9510-2936

Хомут У. В. – асистент кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, м.Івано-Франківськ, Україна, e-mail: khomut@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7704-340X

Федосенко Н. В. асистент кафедри судової медицини, медичного та фармацевтичного права Івано-Франківського національного медичного університету, м.Івано-Франківськ, Україна, e-mail: nfedosenko@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0001-5071-8457

Information about authors:

Voloshynovych V. M. - Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Department of Forensic Medicine, Medical and Pharmaceutical Law, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, vvoloshynovych@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0003-1018-0933

Kotsyubynska Y. Z. – Doctor of Philosophy, Associate Professor, Head of the Department of Forensic Medicine, Medical and Pharmaceutical Law, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: ykotsiubynska@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0001-6350-1791

Garazdiuk M. S. – Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Department of Forensic Medicine and Medical Law, Bukovinian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine, e-mail: garazdiuk.marta@bsmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7811-3211

Soroka O. Ya. – Candidate of Public Administration, Associate Professor, Department of Forensic Medicine, Medical and Pharmaceutical Law, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: osoroka@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-9510-2936

Khomut U. V. – Assistant, Department of Forensic Medicine, Medical and Pharmaceutical Law, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: khomut@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7704-340X

Fedosenko N. V. – Assistant, Department of Forensic Medicine, Medical and Pharmaceutical Law, Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivano-Frankivsk, Ukraine, e-mail: nfedosenko@ifnmu.edu.ua, ORCID: 0000-0001-5071-8457